

ЛИСЕНКО

УДК 338.32

Аліна Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства, Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ПОРІВНЯННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-РЕСУРСНОЇ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНО-ЦІЛЬОВОЇ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ДОРОЖНІХ ПІДПРИЄМСТВ

COMPARISON OF FUNCTIONAL-RESOURCE AND FUNCTIONAL-TARGET SYSTEMS OF COST MANAGEMENT OF ROAD ENTERPRISES

В статті запропоновано провести порівняльний аналіз існуючої системи та вдосконаленої на її основі нової системи управління витратами дорожніх підприємств.

В статье предложено провести сравнительный анализ существующей системы и усовершенствованной на ее основе новой системы управления затратами дорожных предприятий.

The article suggested a comparative analysis of the existing system and improved on the basis of a new system of travel expenses of enterprises.

Ключові слова: витрати, система, управління, дорожнє підприємство, ресурси, цілі, функції, аналіз

Ключевые слова: расходы, система, управление, дорожное предприятие, ресурсы, цели, функции, анализ

Keywords: costs, system, management, road enterprise, resources, aims, functions, analysis

ВСТУП

В умовах економічної кризи, що супроводжується недостатніми обсягами фінансування галузей народного господарства України, особливу актуальність здобувають питання формування ефективної системи управління витратами підприємств дорожнього комплексу.

Дорожнє будівництво містить у собі будівництво, реконструкцію, експлуатацію й утримання автомобільних доріг й прилеглої інфраструктури. Обмеженість фінансових ресурсів, спрямованих на розвиток галузі, зумовлює підпорядкованість таких підприємств принципу мінімізації витрат на виробництво дорожньо-будівельних робіт та послуг у поєднанні з раціональним розміщенням виробничих ресурсів.

Багато вітчизняних і закордонних учених присвятили свої наукові праці розгляду сутності витрат як економічної категорії: І.О. Бланк [1], С.Л. Брю [2], С.О. Котляров [3], Ю.Б. Кравчук [4], К.Р. Макконелл [2], А.М.Турило [4], Ю.С. Цал-Цалко [5]. Однак, проблема встановлення зворотного зв'язку між управлінням витратами виробництва й ефективністю діяльності промислового підприємства в цілому дотепер не одержала досить повного й системного відбиття.

МЕТА РОБОТИ

Метою дослідження є порівняльний аналіз вже існуючої системи управління витратами підприємств дорожнього комплексу та побудованої на цій основі вдосконаленої системи.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Досягнення означеної мети відбувається на засадах системного підходу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Діяльність дорожніх підприємств безпосередньо пов'язана з використанням наявних у них ресурсів, зокрема робочої сили, засобів виробництва й сучасних технологій. Ефективність роботи підприємств дорожнього господарства значною мірою залежить від рівня управління їхніми витратами.

Цілеспрямоване формування витрат на дорожньому підприємстві відбувається за їх видами, місцями та носіями і представляє собою систему управління ними, що містить у своєму складі такі структурні елементи, як облік, аналіз, планування, контроль, мотивацію, організацію прийняття рішень. Постійний контроль за ефективним використанням ресурсів дорожньо-будівельних та дорожньо-експлуатаційних підприємств дозволяє розкрити причини їхнього неефективного використання, а також встановити внутрішні резерви зниження, прийняти ефективні рішення щодо управління витратами. В загальному випадку розрізняють три аспекти існуючої функціонально-ресурсної системи управління витратами підприємства – це функціональний, організаційний та мотиваційний аспекти. Крім того до складу системи входять такі блоки окремо взятих підсистем, як: прогнозування і планування витрат за їхніми видами на дорожні роботи та послуги з урахуванням наявних ресурсів; нормування витрат за встановленими стандартами і нормативами дорожнього будівництва; розподіл ресурсів та пошук джерел їхньої економії відповідно до плану реалізації дорожніх робіт, послуг та підрядного кошторису; регулювання процесу витратоутворення на підприємстві; організування процесу управління витратами в загальному випадку; стимулювання економії ресурсів і зниження витрат тощо.

Проведений в ході дослідження аналіз показав, що основний недолік функціонально-ресурсної системи управління витратами дорожніх підприємств полягає у недостатній адаптованості її до виконання аналітичної функції, і, як наслідок, відсутності стійкого зв'язку з процесом прийняття управлінських рішень в сфері раціонального розподілу ресурсів підприємства.

Саме тому, на відміну від існуючого підходу, пропонуємо розрізняти функціонально-цільову структуру системи управління витратами на

підприємствах дорожнього господарства за наступними підсистемами: цільова підсистема; функціональна підсистема; забезпечуюча підсистема.

В загальному випадку просторово-матрична структура функціонально-цільової системи управління витратами підприємств дорожнього господарства має трьохмірне графічне зображення й розподілена на чисельні сектори, кожний з яких має власне змістовне наповнення й відповідає вимогам загальних правил дослідження управлінських систем.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз функціонально-ресурсної та функціонально-цільової систем управління витратами дорожніх підприємств

ФУНКЦІОНАЛЬНО-РЕСУРСНА СИСТЕМА			ФУНКЦІОНАЛЬНО-ЦІЛЬОВА СИСТЕМА		
Структура системи	«+» системи	«-» системи	Структура системи	«+» системи	«-» системи
Функціональна підсистема	Функціональна орієнтованість (наявність підсистем, які мають справу з операціями, що повинні бути виконані, але не пов'язаних з виконавцями цих операцій) Наявність великої кількості різноманітних зв'язків між структурними елементами системи	Обмеженість функціональних зв'язків Втрата синергизма при взаємодії підсистем	Цільова підсистема	Цільова орієнтованість (наявність підсистем, що мають власне цільове призначення, підпорядковане цільовому призначенню підприємства) Наявність у системі елементів самоорганізації	Труднощі в описі системи
Організаційна підсистема	Можливість встановлення черговості вирішення завдань із урахуванням черговості використання проміжної інформації	Зменшення кількості елементів підсистем управління витратами шляхом зміни кількості інформації	Функціональна підсистема	Наявність великої кількості різноманітних зв'язків між структурними елементами системи	Складність при встановленні числа можливих шляхів, що зв'язують будь-які два показники або завдання
Мотиваційна підсистема	Можливість побудови ефективної системи винагород	Зниження потенціалу самостійного управління через протиріччя, які вирішуються централізовано	Забезпечуюча підсистема	Дозволяє визначити послідовність проектування й впровадження завдань системи управління витратами й функціональної підсистеми	Зниження потенціалу малопотужних об'єктів управління за рахунок перерозподілу їхнього забезпечуючого ресурсу на користь домінуючого структурного блоку системи

Цільова підсистема включає до свого складу цільові настанови щодо управління витратами на дорожньому підприємстві у площині управління основним та допоміжним виробництвами; управління

якістю; управління соціальним розвитком; управління охороною навколишнього середовища.

До складу функціональної підсистеми управління витратами входить низка окремих підсистем, зокрема: оперативного управління виробництвом;

управління фінансово-економічною діяльністю; управління капітальними інвестиціями; управління маркетингом; управління персоналом; управління матеріально-технічним забезпеченням; управління технічною підготовкою виробництва.

Забезпечуюча підсистема управління витратами на підприємствах дорожнього господарства представлена такими елементами, як фінансове забезпечення; технічне забезпечення; програмне забезпечення; організаційно-економічне забезпечення; нормативне та інформаційне забезпечення.

На відміну від функціонально-ресурсної системи управління витратами, означений підхід дозволяє більш жорстко встановлювати контур віднесення до визначеної підсистеми структури управління витратами, віддаючи перевагу цільовим настановам як першочерговому етапу усього процесу управління. При цьому усі три підсистеми здатні до самоорганізації, тобто безперервного самовдосконалення при безперервному збільшенні ефективності виробництва, що з позиції управління витратами має прояв у формі синергетичної складової від взаємодії цільової, функціональної та забезпечуючої підсистем.

Порівняння існуючої функціонально-ресурсної системи та запропонованої функціонально-цільової системи управління витратами дорожніх підприємств наведено в табл. 1.

ВИСНОВКИ

Серед основних недоліків запропонованої функціонально-цільової системи управління витратами можна виділити труднощі в описі системи через графічну трьохвимірну інтерпретацію окремих блоків підсистем в цільовій площині підприємства. Однак такі недоліки можна усунути шляхом побудови ієрархічного дерева цілей для дорожнього підприємства в цілому, та для кожного його підрозділу окремо. Крім того, можуть виникати

складнощі при встановленні числа можливих шляхів, що зв'язують будь-які два показники. Зазначений недолік не є суттєвим при побудові моделі системи через те, що його усунення відбувається доволі простим шляхом – за рахунок побудови планів-графіків виконання завдань за окремими підрозділами підприємства. Останнім, на нашу думку, недоліком розробленої функціонально-цільової системи управління витратами дорожнього підприємства в забезпечуючій площині є зниження потенціалу малопотужних об'єктів управління за рахунок перерозподілу їхнього забезпечуючого ресурсу на користь домінуючого квадранту-блоку системи відповідно до встановлених на визначену точку часу цільових завдань підприємства з метою коригування структури моделі для попередження/усунення прогнозованого дисбалансу. Означений недолік можна виправити за допомогою раціонального розподілу наявних фінансових, техніко-технологічних, кадрових та інших ресурсів за попередньо затвердженими й своєчасно скоригованими бюджетами, планами та балансами ресурсів.

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Управление прибылью. – К.: Ника-центр, 1998. – 544 с.
2. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: Пер. с 13-го англ. изд. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 974 с.
3. Котляров С.А. Управление затратами: Учебное пособие. – СПб: Питер, 2001. – 160 с.
4. Турило А.М., Кравчук Ю.Б., Турило А.А. Управление витратами підприємства: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2006. – 120с.
5. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2003. – 656 с.